Bartoněk, Antonín

Věcné ideogramy v mykénském lineárním písmě B

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1985, vol. 34, iss. E30, pp. 113-124

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/109739
Access Date: 27. 11. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

SBORNÍK PRACÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY BRNĚNSKÉ UNIVERZITY
STUDIA MINORA FACULTATIS PHILOSOPHICAE UNIVERSITATIS BRUNENSIS
E 30, 1985

ANTONÍN BARTONĚK

VĚCNÉ IDEOGRAMY V MYKÉNSKÉM LINEÁRNÍM PÍSMĚ B

Systém mykénského lineárního písma B obsahuje dvě základní třídy písemných znaků, jež je dále možno dělit do dílčích skupin:

I. Ideogramy (logogramy), vyjadřující pojmy jejich vnějším zobrazením nebo zdůrazněním nějakého jejich typického rysu.
   A: Věcné ideogramy, zobrazující osoby, zvířata, rostliny, předměty, zboží atd.
   B: Kvantitativní ideogramy, reprezentující číselné nebo měrné ukazatele.

II. Sylabogramy, zachycující slabiky jakožto fonetické jednotky.
   A: Sylabogramy základní řady, zachycující slabičné útvary základního typu KONSONANTA + VOKÁL (konsonanta může chybět).
   B: Sylabogramy variantní, střídající se více méně příležitostně se sylabogramy základními.

V lineárním písmě B nejsou naproti tomu doloženy determinativy, tj. speciální klasifikační znaky, které odkazují na příslušnost do určité sémantické skupiny (např. klasifikační označení pro božstva, zvířata, krajiny apod.) a jež se nečtou. Zato se k ideogramům lineárního písma B (a ojediněle i k skupinám sylabogramů) často váží přídatné znaky, tzv. adjunkty, modifikující nebo specifikující příslušný základní pojem nebo slovo.

V tomto článku se soustředíme pouze na dílčí skupinu I. A, tj. jen na soubor věcných ideogramů, ovšem se všemi jejich přídatnými modifikacemi a specifikacemi. Ideogramy tohoto typu, jak jsme již naznačili, zobrazují určitý předmět buď v jeho plném rozsahu (např. ideogram muže, vozu, nádoby), nebo aspoň některou z jeho charakteristických částí, vlastností či rysů (koňská hlava jako symbol koně, beraní rohy jakožto symbol ovce). Přitom nezřídka nabývají tyto symboly natolik schematizované podoby, že lze jejich význam přesněji určit jen na základě důkladné analýzy širšího kontextu.

Používání ideogramů je v okruhu lineárního písma B charakteristické pouze pro záznamy na hliněných tabulkách z palácových archivů; ideogramy tu zdůrazňují registrační funkci tabulek a činí srozumitelnějším jejich obsah. Naproti tomu na střepech nádob nebyl dosud identifikován ani jeden ideogram; to souvisí s odlišnou funkcí nápisů na vázách, jež spočívala ve vyznačování

místa výroby nádoby nebo jiných místopisných údajů. Užívání věcných ideogramů mělo tedy v lineárním písmě B (podobně jako již i v lineárním písmě A) fakultativní charakter; kterýkoli pojem, zobrazený věcným ideogramem bylo možno vyjádřit i sylabograficky — na rozdíl od kvantitativních ukazatelů číselné nebo měrného charakteru, které jsou v lineárním písmě B sylabograficky vyjadřovány jen výjimečně.

Ideogramy se vyskytují v lineárním písmě B především v následujících funkcích:

a) Hlavní pojem předchozího, sylabograficky vyjádřeného kontextu, tj. subjekt výpovědi, je ideogramem blíže vysvětlován:

PY Ae 301 i-je-re-ja do-e-ra *MULIER* 14
hiereiās doelai
kněžky (gen.) služebnice 14 ŽEN

b) Sylabograficky vyjádřený pojem je ideografickým znakem ještě jednou znázorněn:

PY Ta 716 qi-si-pe-e *PUGIO* 2
*k*ʷ*sipehe*
(dvě) dýky 2 DÝKY

c) Objekt předchozího kontextu je ideograficky precizován:

PY Ep 59.4 ke-re-te-u e-ke o-na-to pa-ro da-mo *GRANUM* 3
Krētheus ekhei onāton paro dām ōi
Krétheus má v nájmu od občiny (půdu v rozsahu) 3 VELKÝCH MĚR OBILÍ

Jde tedy vždy o nějaké vysvětlení, opakované vyjádření, precizování předchozího slabičného kontextu, přičemž ideogram často slouží jen k tomu, aby se k němu mohly připojit číselné nebo měrné ukazatele. Na první pohled tím zpravidla vystupuje do popředí obsahové jádro příslušného řádku textu, jež se tím stává do jisté míry srozumitelným i osobě, která je do písemného systému lineárního písma zasvěcena jen částečně a je v podstatě pologramotná. Ideogramy lineárního písma B nebývají však nikdy přímo včleňovány dovnitř sylabograficky psaného slova, jak tomu bývá v písmech Blízkého východu. Jsou však někdy modifikovány přídatnými znaky tak, že vznikají složitější ideografické znaky (ligatury, ideogramy s připojenými „adjunkty" apod.).

Inventář doposud zjištěných věcných ideogramů obsahuje asi 120 základních ideografických znaků (bez ligatur a dalších složitějších ideografických komplexů). Současný stav inventáře se zakládá na seznamu vypracovaném na 5. mezinárodním mykénologickém kolokviu v Salamance v r. 1970 (Acta Mycenaea 1972, I, XVIII) a v detailech upraveném na 6. kolokviu v Chaumont v r. 1975 (Colloquium Mycenaeum 1979) a na 7. kolokviu v Norimberku a Würzburku v r. 1981 (Res Mycenaeae 1983). Srov. i Vandenabeele-Olivier 1979.

Protože se nám zachoval pouze zlomek textů psaných lineárním písmem B, prakticky vždy jen z posledního roku existence toho či onoho paláce, tvoří dochovaný ideografický inventář zcela příležitostný výběr z někdejšího množství ideografických znaků nejrůznějšího druhu. Na rozdíl od sylabogramů, jejichž inventář se měnil jen v jednotlivostech (např. inventář pylský, knósský a mykénský se navzájem liší jen v nepodstatných detailech), je ze zachovaných textů dobře patrno, že si písaři působící v různých palácích podstatně volněji vytvářeli zejména rozmanité ideografické specifikace, ať v podobě ligatur nebo

adjunktních spojení. Soubor základních ideogramů zůstává však i na různých místech egejského světa překvapivě invariabilní. To svědčí o dlouhé a těsně spjaté písařské tradici v této oblasti.

Protože pro sylabogramy jsou v inventáři znaků lineárního písma B rezervována čísla 1—99 (tč. jsou obsazena jen čísla 1—91 s několika mezerami; srov. tabulku na str. 116), bývají věcné ideogramy označovány čísly od 100 výše (tč. od 100 do 258, ovšem s celou řadou mezer; srov. str. 117/8). Čísla ideogramů jsou vždy doprovázena hvězdičkou, připojenou vlevo nahoře, a pokud se již ideogram podařilo věcně interpretovat, pak v případě potřeby i přídatným konvenčním latinským označením pojmu, jejž ideogram označuje (v poslední době bývají zpravidla z tohoto latinského výrazu uváděna pouze tři první písmena, neboť to k identifikaci ideogramu plně dostačuje). V tištěných publikacích se doporučuje jak čísla ideogramů, tak jejich latinské interpretace sázet kurzívou, v rozmnožovaných textech bývají někdy podtrhovány.

Např. ideogram **100 VIR* označuje „muže“,
**105 EQUus* „koně“,
**243 ROTa* „kolo“,
**258* je jedním z ideogramů dosud neinterpretovaných.

Pokud má ideografickou funkci nějaký sylabogram, značíme jej číslem příslušného sylabogramu (s připojenou hvězdičkou), dále příslušnou slabičnou hodnotou (opět s hvězdičkou), a případně i latinským konvenčním označením (to vše zase v kurzívě).

Např. sylabogram 30 NI označuje slabiku *ni*,
ale ideogram **30 *NI FICus* označuje pojem „fík“.

Typy věcných ideogramů (synoptický přehled)

1. Jednoduché ideogramy
   a) Jednoduché ideogramy přirozeně piktografického typu
   b) Jednoduché ideogramy schematického typu
   c) Znaky, které mohou fungovat buď jako ideogramy nebo jako sylabogramy
   d) Zkratky sylabograficky psaných řeckých slov, které se vývojově nacházejí na cestě k ideografické funkci
2. Složené ideogramy
   a) Skupiny sylabogramů, které jsou skládány do složitějších quasi-piktografických obrazců
   b) Skupiny ideogramů vytvářející vyšší sémantické jednotky
   c) Ideogramy s těsněji nebo volněji připojenými modifikujícími sylabogramy, které jsou zkratkami sylabograficky psaných řeckých slov

TYPY VĚCNÝCH IDEOGRAMŮ

1. Jednoduché ideogramy

a) Jednoduché ideogramy *přirozeně piktografického typu,* jejichž význam je jasný přímo ze zobrazení pojmu,
např. **241 TRIpus* jakožto označení pro „trojnožku“.

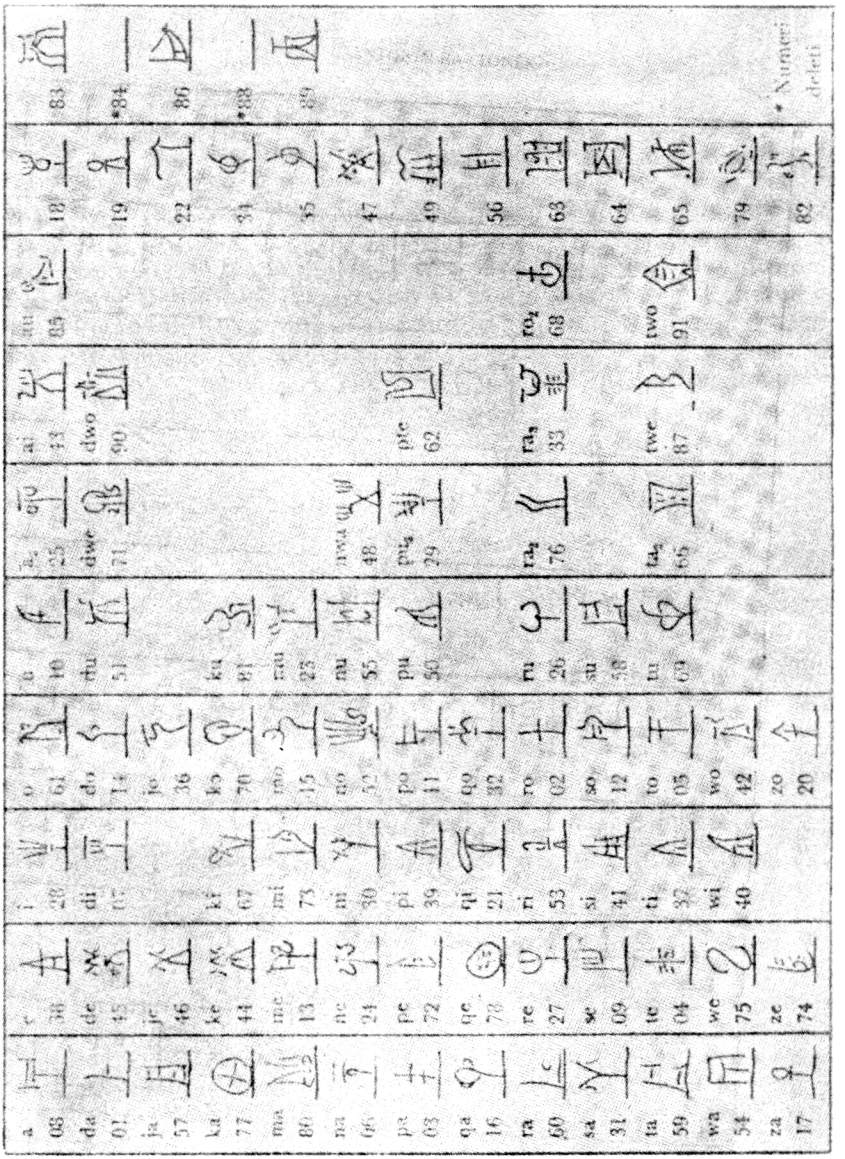

* Numeri deleti

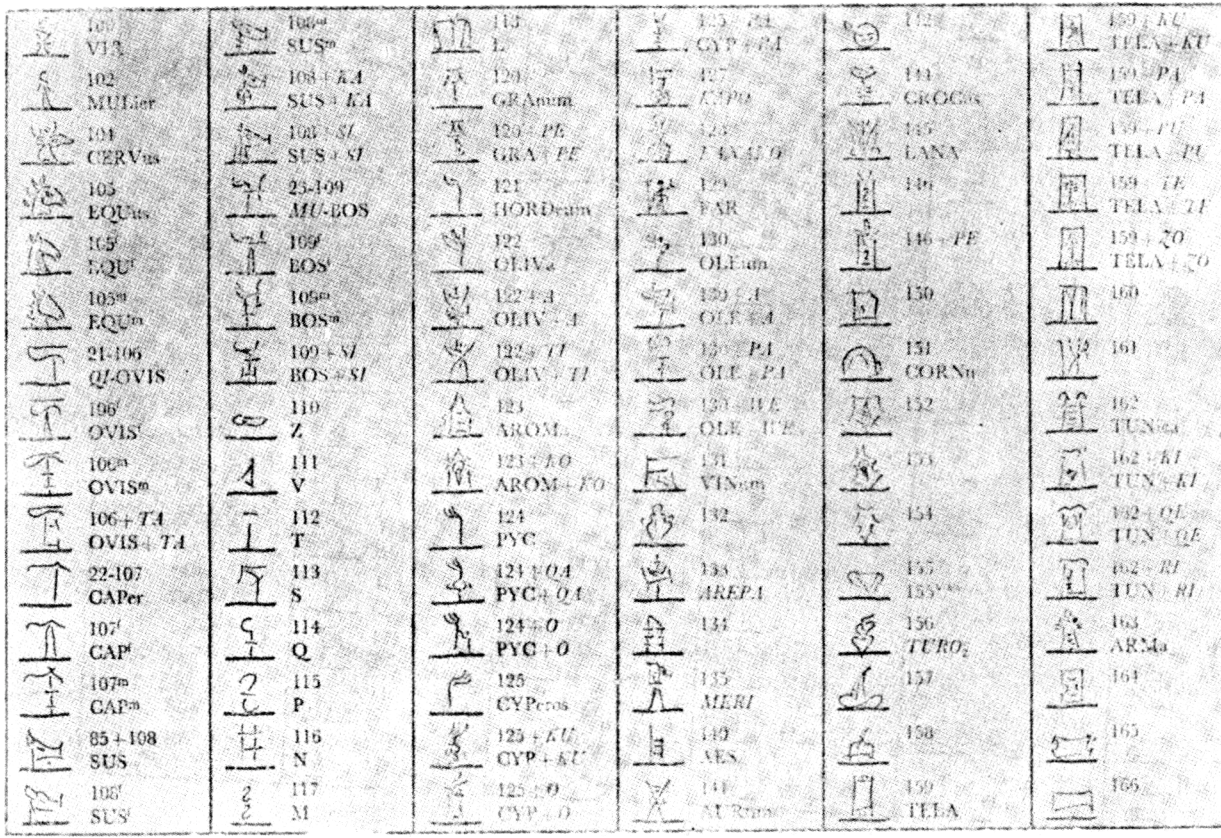
100 VIR
101 MULier
104 CERVus
105 EQUus
105' EQU'
105m EQUm
21-106 QI-OVIS
106' OVIS'
106m OVISm
106+TA OVIS+TA
22-107 CAPer
107' CAP'
107m CAPm
85+108 SUS
108' SUS'
108m SUSm
108+KA SUS+KA
108+SI SUS+SI
23-109 MU-EOS
109' EOS'
109m EOSm
109+SI EOS+SI
110 Z
111 V
112 T
113 S
114 Q
115 P
116 N
117 M
118 L
120 GRAnum
120+PE GRA+PE
121 HORDeum
122 OLIVa
122+A OLIV+A
122+TI OLIV+TI
123 AROM
123+KO AROM+KO
124 PYC
124+OA PYC+OA
124+O PYC+O
125 CYPeros
125+KU CYP+KU
125+O CYP+O
125+PA CYP+PA
127 CYPro
128 LAVAUO
129 FAR
130 OLEum
130+A OLE+A
130+PA OLE+PA
130+WE OLE+WE
131 VINum
132
133 MREPA
134
135 MERI
140 AES
141 MURum
142
144 GROGus
145 LANA
146
146+PE
150
151 CORNu
152
153
154
155 155'
156 TURO2
157
158
159 TELA
159+KU TELA+KU
159+PA TELA+PA
159+PU TELA+PU
159+TE TELA+TE
159+ZO TELA+ZO
160
161
162 TUNica
162+KI TUN+KI
162+OE TUN+OE
162+RI TUN+RI
163 ARMa
164
165
166

166 + *ISE*
167
167 + *PE*
168
168 + *SE*
169
170
171
172
172 + *KERO*
173 LUNA
174
176 ARBor
177
178
179
180
181
182
183
184
185
189
190
191 GALea
200 200^{VAS}
201 201^{VAS}
202 202^{VAS}
203 203^{VAS}
204 204^{VAS}
205 205^{VAS}
206 206^{VAS}
207 207^{VAS}
208 208^{VAS}
209 209^{VAS}
209 + *A* 209^{VAS} + *A*
210 210^{VAS}
211 211^{VAS}
212 212^{VAS}
212 + *U* 212^{VAS} + *U*
213 213^{VAS}
214 214^{VAS}
215 215^{VAS}
216 216^{VAS}
217 217^{VAS}
218 218^{VAS}
219 219^{VAS}
220
225 ALVeus
226 226^{VAS}
227 227^{VAS}
228 228^{VAS}
229 229^{VAS}
230 HASta
231 SAGitta
232
233 PUGio
234
239 BICar
241 CURrus
242 CAPSula
243 ROTA
243 + *TE* ROTA + *TE*
245
246
247 *DIPTE*
248
249
250 250^{VAS}
253
254 JACulum
255
256
257
258

Numeri vacantes (vel *delati)

*101, *102, *119, *124-125, *126, *130 + *PO*, 136-139, *143, 147-149, *175, *186, *187, *188, *192-193, 194-199, *211 + 213, 221-224, *235, 236-239, *244, *251-252, 259-298, *299.

Takovéto znaky následují často za předchozími sylabografickými slovy s týmž významem,

např. PY Ta 641: . . . ti-ri-po-de . . . *241 *(TRIpus)* 2
„trojnožky" (duál) 2 TROJNOŽKY

Tyto ideogramy bývají někdy modifikovány drobnými přídatnými značkami, jejichž původ i význam je natolik nejistý, že je nelze zařadit jako zvláštní skupinu složených ideogramů do oddílu 2. Tak se vedle ideogramů různých zvířat setkáváme s jejich ideografickými variantami, proškrtnutými dole dvěma krátkými vodorovnými čarami (bývají zpravidla pokládány za varianty označující zvířata mužského rodu), i s jinými variantami, označujícími snad zvířata ženského rodu.

Např. ideogram *105 *EQUus* označuje „koně" bez rozlišení rodu,
*105ᵐ *EQUus* označuje „hřebce",
*105ᶠ *EQUa* označuje „kobylu".

Podobně je tomu u ideogramů:

*106,	*106ᵐ*,	*106ᶠ*,	*OVIs*	„ovce" aj.
*107,	*107ᵐ*,	*107ᶠ*,	*CAPer*	„kozel" aj.
*108,		*108ᶠ*,	*SUS*	„vepř" aj.
*109,	*109ᵐ*,	*109ᶠ*,	*BOS*	„býk" aj.

Diferenciační znak by mohl být v případě dvou vodorovných čárek intepretován jako sylabogram č. 3 PA, jenž by byl zkratkou nějakého mínojského, v pozdější řečtině neznámého slova, které začínalo na pa-, ba- nebo pha- a označovalo „muže", „samce" apod. Pokud jde o „femininní" modifikaci, ta má spíše piktografický původ, neboť připomíná spodní část ideogramu č. **102 MUlier* „žena" (srov. obr. na str. 117).

b) Jednoduché ideogramy *schematického typu.*

Celá řada původních piktogramů podlehla časem schematizaci, takže jejich původní význam není vždy na první pohled jasný. Bývá však zpravidla rekonstruovatelný na základě kontextové analýzy většího počtu dokladů se stejnými ideogramy.

K poměrně dobře srozumitelným ideogramům tohoto typu patří např. ideogramy:

*100 *VIR* jakožto označení pro „muže"
*102 *MULier* „ženu"

Jejich bezpečné rozlišení bylo ovšem možné teprve na základě studia většího počtu dokumentů, jednak cestou jejich vzájemného vnějšího srovnávání (pro ideogram ženy je typický piktografický náznak zvonové sukně jako typického oblečení egejské ženy), jednak s ohledem na zjištěné jazykové rozdíly v slabičných výrazech vztahujících se k oběma uvedeným ideogramům (zejména v tvarech adjektiv, participií apod.). Tak např. čteme na tabulce PY An 12 slova:

e-re-ta	pe-re-u-ro-na-de	i-jo-te
eretai	*Pleurōnade*	*iontes*
veslaři	do Pleurónu	jedoucí

V dalším textu pak následují místní jména, za nimiž stojí vždy ideogram muže s číselným označením, které zřejmě naznačuje počet veslařů vysílaných z toho či onoho místa do Pleurónu. Řecký participiální tvar *iontes* (nom. pl. m.) je

jednoznačně mužský; ideografické znaky, které následují a jež zobrazují lidské postavy, jsou tedy nepochybně ideogramy označující muže.

Složitější bylo rozpoznat ideogramy některých zvířat. Zatímco ideogram č. **105 EQUus* (viz výše sub 1.a) má plně piktografický charakter, identifikace některých dalších zvířecích ideogramů vzešla až z důkladnější analýzy textů. To platí např. o č.

**106*	*OVIS*	„ovce" aj.
**107*	*CAPer*	„kozel" aj.
**109*	*BOS*	„býk" aj.

„Piktografičtější" jsou naproti tomu ideogramy č.

**104*	*CERvus*	„jelen"
**108*	*SUS*	„vepř"

Ale ani ony se bez předchozího kontextového rozboru zpočátku nejevily jednoznačné.

Nejobtížnější bylo identifikovat ideogramy různých zemědělských plodin, hospodářských produktů, nerostů apod., jako např.

č. **120*	*GRAnum*	„zrno", „pšenice"
**121*	*HORdeum*	„ječmen"
**122*	*OLIva*	„oliva"
**130*	*OLEum*	„olej"
**145*	*LANa*	„vlna" atd.

Při identifikaci ideogramů ovšem často napomáhá ta příznivá okolnost, že se některé z nich objevují v návaznosti na slabičné výrazy, které foneticky zachycují tytéž předměty. Tak nacházíme:

v KN Ld 571 pa-we-a *pharweha* (ř. *phāros* „šat") + **159 TELA* „látka"
v PY Jn 310 ka-ko *khalkos* (ř. *khalkos* „kov") + **140 AES* „bronz"
v PY Gn 1184 e-ra3-wo *elaiwon* (ř. *elaion* „olej") + **130 OLEum* „olej"

V celku lze tedy pokládat všechny identifikace obsažené na naší tabulce na str. 117/8 za celkem bezpečně zjištěné; i tak ovšem z celkového počtu 123 ideogramů registrovaných na této tabulce zůstává neméně než 54 bez spolehlivější věcné identifikace.

Dodejme ještě, že i schematizované ideogramy bývají často dále modifikovány a specifikovány sekundárními doplněními, ať ideografického či sylabického charakteru.

c) Znaky, které mohou fungovat buď jako *ideogramy* nebo jako *sylabogramy*.

Nejznámějším případem je sylabogram č. 30 o slabičné hodnotě NI, která se zároveň vyskytuje i v ideografické funkci **30 * NI FICus* „fík". Poněvadž je známo, že se v klasickém řeckém dialektu z Kréty nazýval jeden z druhů fíků *nikuleon*, bylo možno vyslovit hypotézu, že se někdejší, zřejmě již předřecký piktografický znak pro „fík" vyvinul časem — podle tzv. akrofonického principu — v sylabogram o slabičné hodnotě NI, přičemž se vedle toho i nadále udržela v užívání i jeho původní piktografická hodnota, a to až do doby mykénské. Tímto způsobem vznikly zřejmě ze starších, předřeckých piktografických znaků i některé další sylabogramy patřící do inventáře lineárního písma B; většinou však dnes nejsme s to odhalit konkrétní slovo, jímž se v mínojské krétštině příslušný předmět označoval. Do této skupiny patří následující bivalentní znaky lineárního písma B, vykazující prakticky úplnou grafickou identitu jak ve své funkci ideografické, tak i sylabografické:

ideogramy			sylabogramy	
*NI	FICus	„fík“	č. 30	NI
*SA	LINum	„len“	31	SA
*106	OVIs	„ovce“	21	QI
*107	CAPer	„kozel“ aj.	22	?
*109	BOS	„býk“ aj.	23	MU
*129	FAR	„mouka“	65	?
*144	CROcus	„šafrán“	33	RA_3

Jak je z našeho výčtu patrné, zmíněná funkční obojakost se tu dotýká i tak typických zvířecích ideogramů, jako jsou *OVIS*, *CAPer* a *BOS*, o nichž byla řeč už výše. Zatímco však u ideogramu pro ovci nemáme nejmenší oporu pro identifikaci slova, které by v staré krétštině začínalo na qi-, kwi- či ki- a označovalo ovci, naznačuje nám slabičná hodnota mu, pojící se k ideogramu „býka“, přinejmenším pravděpodobnou existenci nějakého mínojského slova označujícího hovězí dobytek onomatopoicky, tj. slovem začínajícím na slabiku mu- (koneckonců i předpokládaný indoevropský výraz pro hovězí dobytek *g^w-ōus* byl asi onomatopoického původu).

Naproti tomu méně jistý je náznak paralely mezi ideogramem č. **120 GRAnum* „zrno“ a sylabogramem č. 41 SI, třebaže hypotéza, že se pod oběma výrazy skrývá řecký (a s velkou pravděpodobností zároveň i předřecký) výraz *sītos* „obilí“, je určitě lákavá.

Od všech těchto případů, kde byl východiskem vzniklé ideograficko-sylabografické paralelity piktogram, je třeba oddělit pouhé zkratky běžných řeckých výrazů, v lineárním písmě B většinou přímo doložených. Zde je východiskem slabičná podoba slova, z něhož se pro jednoduchost začalo časem používat pouze jeho počáteční slabiky jakožto pohodlné a širokému okruhu písařů srozumitelné zkratky. Mezi tyto případy, o nichž ihned podrobněji pojednáme, patří zkratky jako:

KU = ku-mi-no *kumīnon* (srov. ř. kumīnon „kmín“) nebo
A = a-ro-pa *aloiphā* (srov. ř. aloiphē „mast“).

d) *Zkratky* sylabograficky psaných řeckých slov, které se vývojově nacházejí na cestě k ideografické funkci.

Do této skupiny spadají např. zkratky různých druhů koření na tabulkách MY Ge 603 a 604, jimž odpovídají na jiných podobných textech z Mykén tyto nezkrácené slabičně psané výrazy:

MY Ge 603, příp. 604	MY Ge 602, příp. 605
ko	ko-ri-a_2-da-na *kori(h)a(n)dna* (plur.), srov. ř. *koriandron*, „koriandr“
ku	ku-mi-no *kumīnon*, srov. ř. *kumīnon* „kmín“
ma	ma-ra-tu-wo *marathwon*, srov. ř. *marath(r)on* „fenykl“
sa	sa-sa-ma *sāsama* (plur.), srov. ř. *sāsamon* „sesam“
mi	mi-ta *mintha*, srov. ř. *minthē* „máta“

Za zkrácenými i nezkrácenými výrazy pro koření následují pak ideografické kvantitativní údaje o množství uvedeného zboží. Zkratky koření na zmíněných tabulkách i podobné zkratky na celé řadě dalších písemných památek z mykénských palácových archívů lze pokládat za ideogramy „in statu nascendi“, píšeme je však zpravidla malými písmeny, protože nejde ještě o pravé a plně

vyvinuté ideogramy. Zkratkami se zachycují nejen základní registrované objekty, nýbrž i různé další obecně známé a často se vyskytující výrazy (srov. dále str. 123).

2. Složené ideogramy

Počet ideogramů je zvyšován celou řadou ligatur a tzv. adjunktů. *Ligatura* vzniká vzájemným propojením dvou nebo několika ideogramů, příp. i sylabogramů, v komplexní grafickou jednotku. O *adjunktech* hovoříme tehdy, objevuje-li se v těsné blízkosti základního ideogramu sylabogram a tvoří společně s ním věcnou jednotku.

a) *Skupiny sylabogramů,* které jsou skládány do složitějších quasi-piktografických obrazců.

Zatímco ve slabičném textu sylabogramy zpravidla následují v témž řádku za sebou — ve směru odleva doprava —, v několika případech se setkáváme i s jevem, kdy jsou dva nebo tři sylabogramy tvořící jedno slovo propojeny do jediné svislé sylabografické ligatury, kterou je třeba číst buď odspodu směrem nahoru anebo naopak. Celek působí dojmem složitého ideogramu, jejž nazýváme *monogram.* Tyto monogramy počítáme mezi pravé ideogramy, figurují v tabulce ideogramů a mají v ní pořadové číslo. Jde o těchto šest bezpečných případů:

Slabičný popis				Ideogram č.
↑KA + PO	PY An 616 +	=	*karpos,* ř. *karpos* „plod“	**127*
↑ KA + NA + KO	MY Ge 608	=	*knākos,* ř. *knēkos* „saflor“ (bylina)	**128*
↓↑A + RE + PA	PY Un 718 +	=	*aleiphar,* ř. *aleiphar* „tuk“	**133*
↓ME + RI	KN Gg 705 +	=	*meli,* ř. *meli* „med“	**135*
↓TU + RO_2	PY Un 718 +	=	*tūrjoi* (plur.), ř. *tūros* „sýr“	**156*
↓DI + PTE	KN U 8210	=	*diphthe(rā)?,* ř. *diphtherā* „(vydělaná) kůže“	*247

Tyto výrazy se porůznu vyskytují i v normální slabičné podobě, j. ka-po, ka-na-ko, a-re-pa-te (dat. sg.), me-ri, tu-ro_2, di-pte-ra, a to mnohdy v blízkém sousedství shora uvedených monogramů. Srov. např. v PY Un 718 tu-ro_2 TU + RO_2 10 . . ., tedy dvojím způsobem napsanou položku „10 kusů sýra“ (na tabulce registrující obětiny pro boha Poseidóna).

Ve všech těchto případech jde o grafické zachycení slov, která jsou v řečtině bezpečně doložena, takže lze uvedené monogramy pokládat za ideografické výtvory mykénského původu.

Jinak se to zřejmě má s původem ideogramu č. **145 LANA* „vlna“. I jej lze sylabicky interpretovat jako monografické spojení MA + RE (příp. MA + RO, MA + RU) nebo v opačném směru jako RE + MA (RO + MA, RU + MA); žádné takové slovo však v řečtině vlnu neoznačuje. Vzhledem k tomu ovšem, že týž ideogram je doložen již v lineárním písmě A (Lc46), lze jej pokládat za monogram předřeckého, tj. mínojského původu.

b) *Skupiny ideogramů* vytvářejících vyšší sémantické jednotky.

Sem patří několik více méně příležitostných spojení dvou ideogramů, které slouží k označování vyšší, komplexnější sémantické jednotky, přičemž podružnější pojem bývá někdy zachycován v menších proporcích:

KN K 740:
Spojení ideogramů č. *214^{vas} (URNA) „nádoba (s širokým hrdlem)“
+ *140 *AES* „bronz“
je třeba chápat jako URNA AENEA „bronzová nádoba“.
PY Tn 316:
Spojení ideogramů č. *213^{vas} (LANX) „miska“
+ *141 *AURUM* „zlato“
je třeba chápat jako LANX AUREA „zlatá miska“.

Podobně lze pojímat i spojení sylabografického monogramu pro „med“ s ideogramem nádoby v KN Gg 705:

a-mi-ni-so / e-re-u-ti-ja ME+RI *209^{vas} 1
Amnīsos: Eleuthiāi MELI (AMPHORA) 1
Amnísos: Pro (bohyni) Eleuthii 1 AMFORA S MEDEM

c) Ideogramy s těsněji nebo volněji připojenými *modifikujícími sylabogramy,* které jsou zkratkami sylabograficky psaných řeckých slov.

Jde o kombinace typu ideogram + sylabogram, kdy k ideogramu přistupuje zkratka sylabogramu podobného typu, jak o tom byla řeč sub 1.d. Tyto zkratky bývají psány buď před ideogramem nebo nad ním — často v menších proporcích —, nebo bývají spolu s ideogramy propojovány do jediné ligatury. Význam zkratky často jasně vysvítá z kontextu (nezřídka se na tabulce nejprve objevuje nezkrácený slabičný výraz, jehož zkrácením zkratka vznikla, a poté ideogram s uvedenou zkratkou). Např.

PY Fr 1225	...	a-ro-pa	*OLEUM* + A ...
		aloiphā „mast“	*OLEUM* + A „olej mastný?“
PY Fr 1226		pa-ko-we	*OLEUM* + PA
		sphakowen „vonný“	*OLEUM* + PA „olej vonný?“

Nebo srov.

KN K	774	...	*212^{vas}	+ U
s PY Tn	996	...	u-do-ro	*212^{vas}

Sylabogram U na tabulce KN K 774 je zřejmě zkratkou výrazu u-do-ro, který bývá vykládán jako předpokládané mykénské *hudros* „nádoba na vodu“, srov. ř. *hudōr* „voda“.

Zatím se ze značně velkého počtu dosud zjištěných ideografických komplexů typu ideogram + sylabický adjunkt (na naší tabulce na str. 117/8 jich figuruje celkem 32) podařilo s určitou mírou jistoty interpretovat jen asi polovinu. Srov. dále např.

*108 + KA =	*SUS* + *kapros* „kanec“	— „kanec“
*108 + SI =	*SUS* + si-a$_2$-ro *sihalos* „jatečný vepř“	— „jatečný vepř“
*109 + SI =	*BOS* + si-a$_2$-ro *sihalos* „jatečný vepř“	— „jatečný skot?“
*162 + KI =	*TUNica* + ki-to *khitōn* „suknice“	— „suknice“
*162 + RI =	*TUNica* + ri-ta *līta* (ak. sg. od *līs* „plátno“)	— „plátěný šat“
*209^{vas} + A =	*VAS* + a-pi-po-re-u *amphiphoreus* „amfora“	— „dvojuchá nádoba“

Jak je patrno z předchozího výkladu i věcné klasifikace jednotlivých typů ideografických znaků, byl systém ideogramů lineárního písma B v zásadě otevřený a písaři v hospodářských archívech mykénských paláců si jej podle potřeby doplňovali a přetvářeli. Značná míra shod ve využívání ideografického inventáře na různých místech mykénského světa ukazuje však zároveň na celoegejské písařské tradice v pořizování písemných záznamů a pravděpodobně i na živé administrativně-hospodářské kontakty mezi jednotlivými centry mykénské ekonomiky.

LITERATURA

ACTA MYCENAEA 1972: Proceedings of the Fifth International Colloquium on Mycenaean Studies, held in Salamanca, 30 March—3 April 1970, Salamanca 1972, zvl. str. XVInn.

COLLOQUIUM MYCENAEUM 1979: Actes du sixième colloque international sur les textes mycéniens et égéens tenu a Chaumont sur Neuchâtel du 7 au 13 septembre 1975, Neuchâtel—Genève 1979, zvl. str. 15.

RES MYCENAEAE 1983: Akten des VII. Internationalen Mykenologischen Colloquiums in Nürnberg vom 6.—10. April 1981, Göttingen 1983.

VANDENABEELE, F.—OLIVIER, J.-P. 1979: Les idéogrammes archéologiques du linéaire B, Études crétoises XXIV, Paris 1979.

DIE SACHIDEOGRAMME IN DER MYKENISCHEN LINEAR B-SCHRIFT

Der Verfasser klassifiziert alle in der LB-Schrift vorkommenden Sachideogramme mit folgender Gliederung:

1. Einfache Ideogramme.
   a) Einfache Ideogramme naturalistischer Art.
   b) Einfache ideogramme schematisierter Art.
   c) Einfache Ideogramme, die zugleich eine syllabographische Funktion aufweisen.
   d) Abkürzungen syllabischer Ausdrücke, die als Ideogramme in statu nascendi aufzufassen sind.
2. Komplizierte Ideogramme.
   a) Gruppen von Syllabogrammen, die zu komplizierten quasi-piktographischen Zeicheneinheiten geworden sind (Monogramme).
   b) Eng verknüpfte Gruppen von einfachen Ideogrammen.
   c) Ideogramme mit zusätzlichen Modifizierungssyllabogrammen (d. h. mit Abkürzungen syllabischer Ausdrücke).